

Ostap Bender ja yhdeksän Pietari Suurta

Pietarin kaupunki on jo muutaman vuoden ajan valmistautunut ahkerasti 300-vuotisjuhliinsa kohentamalla kaupunkikuvaa monin eri keinoin. Teiden ja jalkakäytävien kunnostamiseen, julkisivujen remontiin ja keskustan viihtyisyyden parantamiseen on uhrattu paljon huomiota ja varoja. Monet kaupunkilaiset ovat kuitenkin olleet huolissaan siitä, että Pietari pyrkii ehostamaan kaupungin keskustan ilmettä ottamalla oppia Moskovasta. Moskovaa ehostettiin kaupungin 850-vuotisjuhlien edellä rakentamalla kaupungin ”isän” Juri Lu•kovin, kuvanveistäjä Zurab Tseretelin ja muutaman arkkitehdin voimin kaikenlaista uutta, mm. pröystäilevä Maneesin maanalainen ostoskeskus. Samaan aikaan keskeisille paikoille pystytettiin koko joukko veistoksia, joita voi pitää lähinnä huvittavina. Myös Pietarissa on nähtävissä huolestuttavia piirteitä siitä, mitä tapahtuu, kun kaupungin varallisuus lisääntyy ja kun poliitikot ja liikeyritykset pääsevät päättämään kaupungin keskustan ilmeen uudistamisesta. Keskustaan on ilmestynyt yleisöä häpeämättömästi kosiskelevia pikkusieviä patsaita, joilla on harkitun nostalginen muoto. Malaja Konjušennajalla seisoo romanttisten katuvalojen keskellä sosrealistinen Gogolin patsas (M. Belov ja S. Ašatov, 1998), jota vartioi ”passipoliisi” (A. Tšarkin, GUVD:n lahjoitus 1998). Malaja Sadovajalla taas asiakkaita vartoo ”valokuvaaja” (B. Petrov, 2001) seuranaan ”kissa” (V. Petrovitšev, 1999), ”kiltti koira” (V. Sivakov, 1999) ja toinen ”kissa” (tekijä tuntematon).

Italjanskaja ulitsalla odotteleva Ostap Bender (A. Tšarkin, rakennusliikkeen lahjoitus 2000) on korni. Se ei ole taiteilijan näkemys Ostapista vaan näköispatsas Ostapin roolihahmosta, jota Sergei Jurski esitti kultiksi muodostuneessa elokuvassa *Zolotoi telenok* (1968). Kaikenlaisen kitsin ja uusvenäläisen sosialistisen realismin lisäksi kaupunkikuva on rikastunut useilla veistoksilla, joita taiteentutkijat luonnehtivat sankarillis-isänmaallisiksi. Tyyliiltään ne eivät juuri poikkea neuvostoajan vallankumouksellisen-isänmaallisista patsaista, mutta niiden motiivit on haettu kauempaa Venäjän historiasta. Kaupunki onkin omavarainen mm. Pietari Suuren patsaiden ja rintakuvien suhteen; niitä on jo yhdeksän. Niistä viisi on pystytetty vuoden 1991 jälkeen.

Kyse ei ole siitä, etteikö kaupungissa olisi lahjakkaita kuvanveistäjiä haastamaan ”muhinalaisen” valankumouksellisen fotorealismien, sosialistisen realismin ja kitsin. Monesti kaupunki toimii veistosten tilaajana, mutta yhä useammin jokin pankkiiri tai teetailija haluaa esiintyä mesenaattina ja lahjoittaa mieleisensä veistoksen kaupungille. Poliitikoilta puuttuu näkemystä ja rohkeutta laittaa itsensäkin likoon kehittämällä kaupunki-ilmettä totutusta poikkeavalla tavalla. On varmempaa tarjota massoille jotain helpposti lähestyttävää heidän nostalgiankaipuuheensa. Toisaalta lahjapatsaiden pystytys on myös halvempaa, kuin jos kaupunki joutuisi järjestämään kalliita suunnittelukilpailuita. Ongelmia on kärjistänyt se, että kaupungilla ei ole — yllättävää kyllä — juridi-

sia keinoja kieltäytyä lahjoitusten vastaanotosta. Kaupungin hallinnossa ei ole mitään taiteellista asiantuntijaneuvostoa, joka voisi kieltää selkeästi epäonnistuneiden patsaiden pystytyksen, eikä Pietarin kaupunkirakennusneuvostokaan voi käsitellä ja vahvistaa kuin sellaisia patsasprojekteja, jotka sille nimenomaan tuodaan käsiteltäväksi. Jos mesenaatilla riittää halua, niin rahalla voi ohittaa muut mahdolliset patsaan pystytystä haittaavat esteet. Niinpä esimerkiksi Ostap seisoo aivan kiinni *ennen* valtiovallan suojeluksessa olleen talon seinässä. Nykyistä menoa on arvosteltu jyrkästi mm. sanomalehdissä, mutta kritiikki kimpoaa poliitikoista kuin vesi hanhen selästä, ja tilauksia saavat kuvanveistäjät korkeintaan itkevät koko matkan pankkiin. Poliitikoita voisi toivoa enemmän rohkeutta ja kaupungin taideryhteisöltä aktiivisempaa roolia keskustelussa Pietarin kehittämisestä.

Lopuksi pikku-uutinen asian tiimoilta: kollegiasessori Kovalevin nenä on jälleen kadonnut. Kuten hyvin muistetaan, ensimmäisen kerran nenä katosi Nikolai Gogolin pietarilaiskertomuksessa *Nenä*. Tällä kertaa kyseessä on seitsemän vuotta siten Vozne-

senskin prospektin ja Rimski-Korsakovin prospektin kulmaan pystytetty veistos, satakiloinen marmorista veistetty nenä (R. Gabriadze, pankin lahjoitus), joka hävisi paikaltaan syys-marraskuun vaihteessa. Ensimmäisellä kerralla nenä löytyi onnellisesti leivän sisältä parturi Ivan Jakovlevitšin aamiaspöydässä. Nyt kaupunkilaiset odottavatkin malttamattomina, mistä nenä tällä kertaa putkahtaa esiin, ja elättelevätpä jotkut jopa toiveita, että se olisi päättänyt muuttaa Moskovaan.

M i k k o Y l i k a n g a s

Mikko Ylikangas on Helsingin yliopiston Renvallinstituutin tutkija.